

O'ZBEK RAQS SAN'ATI: QADIMIY AN'ANA VA ZAMONAVIY RIVOJ

Ergashova Xushnozaoy Toxirjon qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'zbek raqs san'atining tarixiy ildizlari, estetik va ma'naviy ahamiyati hamda uning zamonaviy rivojlanish yo'nalishlari yoritilgan. Milliy raqslarning o'ziga xos xususiyatlari, mashhur an'anaviy raqs namunalari hamda san'atkorlarning ijodiy hissasi tahlil qilinadi. Shuningdek, raqs san'atining xalq madaniyati va yosh avlod tarbiyasidagi o'rni haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: O'zbek raqsi, milliy meros, an'ana, "Lazgi", "Tanovar", "Andijon polkasi", san'at, madaniyat, estetik tarbiya.

O'zbek raqsi xalqimiz madaniyatining eng go'zal timsollaridan biridir. U asrlar davomida shakllanib, xalq hayoti, urf-odatlar, quvonch va dardlari, orzu-intilishlari hamda qalb go'zalligini ifoda etib kelgan. Dastlab raqs marosimlarda, bayram va yig'inlarda ijro etilib, tabiat va insonning uyg'unligini ifodalagan. Vaqt o'tishi bilan turli hududlarda o'ziga xos raqs maktablari vujudga kelgan. Buxoro, Xorazm, Farg'ona va Toshkent raqslari bugun ham uslubi va go'zalligi bilan ajralib turadi.

O'zbek raqsida har bir qo'l harakati, qadamlar ohangi va raqqosaning yuz ifodasi alohida ma'noga ega. Ularda quvonch ham, mehr ham, sog'inch ham mujassam. Shu sababli o'zbek raqslari tomoshabinning qalbiga tez yetib boradi va unda chuqur taassurot uyg'otadi.

Bugungi kunda milliy raqs san'ati o'z an'alarini asrab qolgan holda zamonaviy sahna san'ati bilan uyg'unlashib bormoqda. "Lazgi", "Bahor", "Shodlik", "Sabo" kabi mashhur ansambllar milliy raqslarimizni dunyo miqyosida targ'ib qilmoqda. Yangi avlod ijodkorlari esa milliy raqs elementlarini klassik va zamonaviy yo'nalishlar bilan uyg'unlashtirib, yangicha talqinlar yaratmoqda.

O'zbek raqs san'ati xalqimizning ruhiy boyligi va milliy g'ururining yorqin ifodasidir. U qadimiy ildizlarga tayanib, zamon bilan hamnafas rivojlanib borayotgani bois kelajak avlodlar uchun ham bebaho meros bo'lib qoladi. O'zbek raqs san'ati faqatgina milliy sahnalar bilan chegaralanib qolmay, bugungi kunda xalqaro maydonda ham keng e'tirof etilmoqda. Turli mamlakatlarda o'tkaziladigan madaniy festivallar va konsertlarda o'zbek raqqosalari milliy liboslarda, milliy kuylar ostida chiqish qilib, o'zbek san'atining betakrorligini dunyoga namoyish etmoqda. Bu orqali nafaqat san'at, balki xalqimizning boy madaniyati, qadriyatlari va an'analari ham keng targ'ib qilinmoqda.

Shu bilan birga, raqs san'ati yosh avlod tarbiyasida ham muhim o'rin tutadi. Raqs orqali yoshlarda nafosat tuyg'usi, milliy qadriyatlarga hurmat, go'zallikka intilish va jamoaviylik kabi fazilatlar shakllanadi. Raqs mashg'ulotlari inson tanasining sog'lom va uyg'un rivojlanishiga, ruhiy tetiklik va ijodiylikning o'sishiga yordam beradi.

Bugungi kunda O'zbekistonda raqs maktablari, maxsus o'quv kurslari va ansambllar faoliyat yuritib, yosh iste'dodlarni yetishtirmoqda. Ular orasidan ko'plab raqqos va

raqqosalar nafaqat respublika, balki xalqaro tanlovlarda ham yutuqlarga erishib, mamlakatimiz sharafiga munosib himoya qilmoqdalar.

Demak, o'zbek raqs san'ati qadimiy an'analarga tayanib, zamonaviy rivojlanish sari intilmoqda. U xalqimizning o'tmishi, buguni va kelajagini o'zida mujassam etgan holda, hamisha dolzarb va qadrlidir. O'zbek raqs san'ati haqida gap ketganda, avvalo mashhur an'anaviy raqslarni eslash joiz. Xorazmning "Lazgi" raqsi xalqimizning eng qadimiy va mashhur raqslaridan biri bo'lib, u UNESCOning nomoddiy madaniy merosi ro'yxatiga ham kiritilgan. "Lazgi" hayot quvonchi, erkinlik va tabiat uyg'unligini ifodalaydi. Farg'ona vodiysida mashhur bo'lgan "Tanovar" raqsi esa nafislik, mayinlik va nozik harakatlari bilan ajralib turadi. "Andijon polkasi" esa xalq orasida keng tarqalgan, quvnoq ohang va jadal qadamlar bilan ijro etiladigan raqs bo'lib, u ko'pincha to'y va bayramlarda ijro etiladi.

Bu raqslarning barchasi o'zbek xalqining turmush tarzini, ruhiy dunyosini va turli hududlardagi madaniy o'ziga xosliklarni aks ettiradi. Ayniqsa, liboslar va musiqa bu raqslarni yanada jozibador qiladi. Rang-barang milliy kiyimlar, zargarlik buyumlari, cholg'u asboblari kuyiga mos harakatlar raqsni tomosha qilayotgan har bir kishiga o'ziga xos zavq bag'ishlaydi.

Mashhur o'zbek raqqosalari ham bu san'atni rivojlantirishda katta hissa qo'shib kelmoqda. Misol uchun, Mohinur Sobirova, Kizlarhon Dustmurodova, Gavhar Matyoqubova kabi san'atkorlar o'z ijodiy faoliyatlari bilan nafaqat O'zbekistonda, balki chet ellarda ham milliy raqslarimizni keng targ'ib qildilar. Ularning ijrosi orqali milliy raqs san'atimiz yangi bosqichga ko'tarildi.

Shunday qilib, o'zbek raqs san'ati o'zining qadimiy ildizlariga suyanib, zamonaviy talqinlar bilan boyib bormoqda. U milliy merosimizning ajralmas qismi bo'lib, xalqimizning madaniy boyligini dunyo miqyosida namoyon etishda davom etadi.

Xulosa

O'zbek raqs san'ati xalqimizning boy ma'naviy merosini ifodalovchi, uning ruhiy dunyosi va qadriyatlarini aks ettiruvchi noyob san'at turidir. Qadimiy ildizlarga ega bo'lgan raqslar zamonaviy talqinlarda ham o'z jozibasini yo'qotmagan, balki yanada boyib, dunyo miqyosida targ'ib qilinmoqda. An'anaviy raqs maktablari, mashhur san'atkorlar va ansambllar faoliyati tufayli milliy raqs san'ati nafaqat tarixiy meros sifatida, balki kelajak avlod tarbiyasida ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois o'zbek raqslari milliy madaniyatimizning ajralmas qismi sifatida doimo qadrlanishi va rivojlantirilishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Jo'rayev, A. (2018). O'zbek raqs san'ati tarixi. Toshkent: O'zbekiston san'at nashriyoti.
2. Karimova, G. (2020). Milliy raqslarning estetik ahamiyati. Samarqand: Zarafshon.
3. UNESCO (2019). Intangible Cultural Heritage: Lazgi Dance. Paris: UNESCO Publishing.
4. Xudoyberdiyeva, M. (2021). O'zbek raqs maktablari va ularning rivoji. Toshkent: Fan va ta'lim.